

Suomi välttää taantumaa

Lisätietoja

Ennustepäällikkö Eero Lehto, puh. (09) 2535 7350, e-mail: Eero.Lehto@labour.fi

Elokuun 2011 lopulla Palkansaajien tutkimuslaitos (PT) ennusti, että Suomen kokonaistuotanto kasvaa tänä vuonna 3,5 prosenttia ja ensi vuonna 2,1 prosenttia. Näillä näkymin tämän vuoden kasvu jää noin kolmeen prosenttiin. Paineita on tarkentaa ensi vuodenkin ennustetta alaspäin. Suomen kokonaistuotannon supistuminen ensi vuonna tuntuu kuitenkin kansainvälisen talouden aivan viimeisimmän kehityksen perusteella epätodennäköiseltä. Talouden epävarmuus on vähentynyt siitä, mitä se oli esimerkiksi heinä-elokuun vaihteessa. Tuolloin näytti mahdolliselta, ettei vain Eurooppa vaan myös USA ja samalla ilmeisesti koko maailma voisi joutua samanlaiseen kriisiin kuin vuoden 2008 lopulla.

USA:ssa jo käänne parempaan

Kulutusta, teollisuutta, työmarkkinoita ja jopa asunto-markkinoita kuvaavien indikaattoreiden perusteella USA:n talouskasvu on nopeutumassa. USA:n kokonaistuotanto oli kasvanut jo tämän vuoden kolmannella neljänneksellä 0,5 prosenttia edellisestä neljänneksestä ja loppuvuoden kasvuksi ennustetaan vieläkin vauhdikkaampaa. Vaikka on mahdollista, että USA:n kasvu hidastuu väliaikaisesti ensi vuoden alkupuolella, uskotaan verraten yleisesti, että USA:n kokonaistuotanto kasvaa ensi vuonna noin 2,5 prosenttia. Tämä tekee osaltaan mahdolliseksi sen, että kehittyvien maiden talouskasvu jatkuu kohtuullisen nopeana. Lisäksi se, että esimerkiksi Kiinan talouspolitiikassa ollaan siirtymässä uudestaan inflaation hillinnästä kysynnän vahvistamiseen, tukee Aasian talouskasvun jatkumista laajemminkin. Kaiken kaikkiaan kehittyvien maiden kuten esimerkiksi Venäjän taloustilanne ja kasvunäkymät ovat huomattavasti paremmat kuin vuoden 2009 taantumakorvalla.

USA ja kehittyvät maat vetävät Euroopan suosta

Vastaus kysymykseen, onko Euroopan velkariisi jo nyt ohi tai ratkaisevasti helpottunut, tulee vielä pitkään olemaan: "Ei, nämä toimenpiteet eivät riitä, tarvitaan vielä paljon lisää." Näyttääkin siltä, että "toimenpidetasolla" tätä kriisiä

ei ratkaista, vaan reaalityalouden kehityksen suunta lopulta ratkaisee sen, minkälaisiksi Euroopan velkaantuneiden ja julkisen taloutensa osalta alijäämäisten maiden kyky selviytyä pääomamarkkinoilla arvioidaan. Vaakakupissa painavat toisaalta pääomamarkkinoiden huoli euroalueen velkamaiden selviytymisestä ja tämän heijastuminen investointikäyttäytymiseen ja taas toisaalta Euroopan ulkopuolella alkanut positiivinen reaalityaloutta vahvistava kierre. Kumpi painaa enemmän? Uskon, että joskus ensi vuoden toisella neljänneksellä positiivinen kierre alkaa pikku hiljaa dominoida, mikä myös takaa sen, että euroalueen kokonaistuotanto kasvaa ensi vuonna vajaan prosentin. Kehitys voisi olla parempaakin, jollei Euroopan keskuspankki olisi jumittanut inflaation hillintään tilanteessa, jossa sillä olisi mahdollisuus alentaa tuntuvasti euroalueen kriisivaltioiden rahoituskustannuksia. Tilannetta parantaisi Euroopan osalta myös se, että ensi vuoden finanssipolitiikkaa muutettaisiin kasvua tukevaksi niissä maissa, joissa julkinen talous on kunnossa. Tähän ei kuitenkaan olla menossa.

Edellä esitetty arvio euroalueen lähiajan kehityksestä saa tukea siitä, etteivät euroalueen keskeisten maiden talouskehitystä ennakoivat indikaattorit ole enää viime aikoina juuri heikentyneet. Suomen vastaisen kehityksen kannalta on merkityksellistä, että euroalue kehittyy jo nyt varsin epäyhtenäisesti. Niinpä ongelmamaiden ulkopuolella esimerkiksi Saksan kasvunäkymät ovat kohtuulliset. Saksalaisen Ifo-tutkimuslaitoksen tuore ennuste, jonka mukaan Saksan talouskasvu jäisi ensi vuonna vain 0,4 prosenttiin, on mielestäni alakantissa.

Suomen kasvu kansainvälisen talouden varassa

Suomen talouskehityksen lähiajan suunta määräytyy pitkälti kansainvälisen talouden mukaan. Jotta Suomen kokonaistuotanto supistuisi ensi vuonna edellisvuoteen nähden, pitäisi Euroopan velkakriisin syventyä ja ulottua myös Euroopan ulkopuolisten maiden reaalityalouksiin.

Näillä näkymin Suomen talous kasvaa ensi vuonna muuta euroaluetta nopeammin. Tätä näkemystä voidaan perustella sillä, että vientimarkkinamme, josta euroalueen kolmen A:n maihin kuulumattomien osuus on vain 10 prosenttia, kasvavat euroaluetta selvästi nopeammin.

Teollisuustuotannon arvonlisäyksen kasvusta ei saada luotettavaa tietoa

Teollisuustuotannon volyyymi-indeksiin ja kauppataseen kehitykseen nojautuvien viimeaikaisten havaintojen perusteella Suomi näyttää jopa putoavan muiden keltasta. Mutta riittävätkö nämä havainnot? Se ei ole yleisessä tiedossa, että teollisuustuotannon volyyymi-indeksi jonkinlaisena bruttotuotannon kuvaajana ei ole viime aikoina enustanut kovinkaan tarkasti teollisuuden arvonlisäyksen kehitystä. Niinpä esimerkiksi viime vuonna teollisuustuotanto kasvoi volyyymi-indeksin perusteella vain runsaat 5 prosenttia, kun taas arvonlisäys (se oikea tuotanto) kasvoi 12 prosenttia.

Tämän vuoden kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana teollisuustuotannon kasvu jäi teollisuustuotannon volyyymi-indeksin mukaan vain vajaan prosenttiyksikön viime vuoden kasvusta. Kuitenkin neljännesvuositilinpäiväraportissa, jossa tämän vuoden tuotanto menee volyyymi-indeksi mukaan ja viime vuoden tuotanto on korjattu vastaamaan viime vuoden vuositilinpäiväraportin lukuja, kasvuerot ovat peräti vajaat 7 prosenttia. Jos viimevuotinen trendi jatkuu, teollisuuden arvonlisäyksen kasvu on tänäkin vuonna volyyymi-indeksin osoittamaa muutosta nopeampaa. Tämän mittausongelman taustalla lienee se, että teollisuus vähentää välituotekäyttöään sitä mukaa, kun se keskittyy uuden tiedon tuottamiseen. Tämä tapahtuu joko niin, että kokoonpanoa tehdään entistä enemmän ulkomailla ja taas tutkimus- ja tuotekehitystyötä Suomessa tai niin, että Suomessa tehdään keskimääräistä vaativampia työvaiheita.

Se on myös jäänyt vähemmälle huomiolle, että lähes kaikkien palvelualojen tuotannon kasvu on jopa kiihtynyt tämän vuoden aikana syyskuuhun ulottuvien liikevaihtotietojen perusteella. Kaupan myyntiluvut loka-marraskuulta ja tuoreet marraskuun työmarkkinatilastukset, joiden mukaan työllisten määrä on kasvanut 70 000 henkilöllä vuotta aiemmasta, viittaavat siihen, että palvelualojen kasvu olisi jatkunut aivan tämän vuoden lopullakin.

Suomen elinkeinorakenteen muutos aikaansaa sen, että vaihtotaseessa kauppatase, joka kuvaa tavaravirtoja, on trendinomaisesti heikkenemässä ja taas palveluiden tase vahvistumassa. Koska esimerkiksi palveluiden viennistä saadaan luotettavaa tietoa verraten myöhään – useimmiten vasta heinäkuussa, kun Tilastokeskus julkistaa vuositilinpäiväraportin - korostuu reaaliaikaisessa seurannassa kauppataseen merkitys. Alkuvuoden palveluviennin luvut olivat

vaatimattomia. Mutta on syytä muistaa, että Tilastokeskus arvioi tämän vuoden maaliskuussa (vuosiennakon julkistuksessa), että palveluiden vienti olisi supistunut vuonna 2010 6,7 prosenttia. Heinäkuussa vuositilinpäiväraportin selvitettyä tuo arvio muuttuikin 3,3 prosentin kasvuksi.

Raskas teollisuus kasvuun jo keväällä

Kaiken kaikkiaan Suomen talouskasvun voidaan ennakoita yltävän ensi vuonna jopa selvästi yli prosentin vauhtiin - PT:n uusi tarkempi ennuste tulee vasta huhtikuun alussa ensi vuonna. Suomen kokonaistuotanto kuitenkin supistuu ensi vuoden ensimmäisellä neljänneksellä niukasti edellisestä neljänneksestä. Raskaan teollisuuden tuotanto kääntyy nousuun jo keväällä. Kone- ja laite-teollisuus ja teknisten palvelut saavat taas entistä heikommin uusia tilauksia niin, että niiden vahva kasvu hidastuu merkittävästi ensi vuoden alkupuolella ja kiihtyy uudelleen korkeintaan ensi vuoden syksyllä. Elektroniikkateollisuuden kehitys riippuu taas Nokiasta: on ilmeistä, ettei se vaikuta kokonaistuotantoon ainakaan yhtä negatiivisesti kuin tämän vuoden kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana. Palveluiden kasvu hidastuu laajemminkin, muttei niin paljo, että työttömyys lähtisi uudelleen nousuun.

Julkisen talouden alijäämä tänä vuonna selvästi alle prosenttiin bkt:sta

Kasvanut palkkasumma ja kaupan hyvät myyntiluvut ja toisaalta julkisten menojen olematon kasvu ovat parantaneet voimakkaasti Suomen koko julkisen sektorin rahoitusjäämää (nettoluotonantoa) viime vuodesta. Tilastokeskus julkaisi 16.12. julkisen talouden tämän vuoden kolmen ensimmäisen neljänneksen nettoluotonantoa koskevat luvut. Näiden tietojen perusteella voisi odottaa, että julkisen sektorin koko tämän vuoden alijäämäksi muodostuu 0,6 prosenttia bkt:sta. Juuri tässä asiassa ihmettelen Suomen Pankin ja valtiovarainministeriön aivan tuoreita arvioita, joissa vastaava alijäämä on arvioitu 1,3 ja 1,2 prosentiksi. Miksi näin iso alijäämä? Onko kyse jostain sellaisesta tämän vuoden viimeisellä neljänneksellä vaikuttavasta tekijästä, josta ei ole yleistä tietoa? Vastaus tähän saadaan 2.3.2012, kun Tilastokeskus julkistaa koko vuotta koskevan luvun. ■